

Laki

oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) nimike, 1, 2 ja 4—8 §, 9 §:n 2 momentti, 10 §, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 2 momentti, 13 ja 16 §, 17 §:n 1 ja 3 momentti, 18 §, 19 §:n 1 momentti sekä 20 ja 22—24 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 § laissa 780/2022, 13 § laeissa 12/2015 ja 780/2022, 16 § osaksi laissa 780/2022 ja 22 § laissa 744/2015, sekä *lisätään* lakiin uusi 7 a, 8 a, 10 a, 10 b, 13 a, 13 b, 20 a, 23 a ja 23 b § seuraavasti:

Laki

oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen.
Oikeusgeneettisellä vanhemmuustutkimuksella (*tutkimus*) tarkoitetaan vanhemmuuden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi tehtävää ihmisen geenien, muun periytyvän DNA:n tai geenituotteiden tutkimista.

2 §

Tutkimuksen teettäminen

Tuomioistuin voi käsiteltävänään olevassa vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista koskevassa asiassa määrätä tutkimuksen tehtäväksi, jos asianosainen sitä vaatii tai jos tuomioistuin pitää sitä muutoin tarpeellisena asian selvittämiseksi. Lastenvalvoja voi tilata tutkimuksen, jos vanhemmuslain (775/2022) 12 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät.

4 §

Tutkimus asianosaisista

Tuomioistuin voi määrätä tutkimuksen tehtäväksi lapsesta, lapsen synnyttäneestä äidistä ja oikeudenkäynnissä asianosaisena olevasta muusta henkilöstä. Tuomioistuin voi vanhemmuuden kumoamista koskevassa asiassa määrätä tutkimuksen tehtäväksi myös muusta henkilöstä, jos oikeudenkäynnissä esille tulleiden seikkojen perusteella on aihetta olettaa, että tämä on lapsen vanhempi.

5 §

Tutkimus kadonneesta tai kuolleesta

Jos 4 §:ssä tarkoitetun tutkittavan olinpaikasta ei saada tietoa, tuomioistuin voi määrätä, että tutkimus tehdään hänestä aiemmin otetusta, saatavilla olevasta kudosnäytteestä tai että tutkimuksessa käytetään hänestä aiemmassa tutkimuksessa saatuja tietoja. Aiempien tutkimustulosten käyttämisestä säädetään 10 a §:ssä ja aiemmin otetuista kudospäätteistä 10 b §:ssä.

Jos tutkittava on kuollut, tuomioistuin voi määrätä tutkimuksen tehtäväksi vainajasta otetusta tai otettavasta kudosnäytteestä. Jos vainaja on kateissa tai häntä ei ole voitu tunnistaa luotettavasti taikka jos vainaja on haudattu tai tuhkattu, tuomioistuin voi antaa 1 momentissa tarkoitetun määräyksen. Haudattua vainajaa koskevasta tutkimuksesta säädetään 8 a §:ssä.

Tutkimusta kadonneesta tai kuolleesta henkilöstä ei kuitenkaan saa ilman erityistä syytä määrätä tehtäväksi siitä henkilöstä, jonka vanhemmuudesta ei ole kyse, ennen kuin on osoittautunut, ettei lasta ja otaksuttua vanhempaa koskevasta tutkimuksesta saada riittävää selvitystä vanhemmuuskysymyksen ratkaisemiseksi.

6 §

Lapsen otaksuttujen isovanhempien tutkiminen

Tuomioistuin voi määrätä tutkimuksen tehtäväksi molemmista otaksutun vanhemman vanhemmista näiden suostumuksella, jos otaksuttu vanhempi on kadonnut tai kuollut eikä tutkimusta voida tehdä 5 §:n 1 tai 2 momentin nojalla.

7 §

Otaksutun vanhemman muiden lähisukulaisten tutkiminen

Jos tutkimusta ei voida määrätä tehtäväksi 4—6 §:ssä säädetyllä tavalla, tuomioistuin voi määrätä sen tehtäväksi otaksutun vanhemman toisesta vanhemmasta tai muusta lähisukulaisesta tämän suostumuksella.

7 a §

Kadonneen tai kuolleen isovanhemman tai lähisukulaisen tutkiminen

Jos 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu tutkittava on kadonnut tai kuollut, sovelletaan 5 §:n 1 ja 2 momenttia, jollei tutkittava ole ennen katoamistaan tai kuolemaansa kieltänyt tutkimuksen tekemistä.

8 §

Muun vanhemman kuin otaksutun vanhemman lähisukulaisten tutkiminen

Mitä 6, 7 ja 7 a §:ssä säädetään otaksutun vanhemman lähisukulaisten tutkimisesta, sovelletaan muun vanhemman kuin otaksutun vanhemman lähisukulaisiin, jos lasta ja otaksuttua vanhempaa tai tämän lähisukulaisia koskevasta tutkimuksesta ei saada riittävää selvitystä vanhemmuuskysymyksen ratkaisemiseksi.

8 a §

Tutkimus haudatusta vainajasta

Tuomioistuin voi antaa määräyksen haudan avaamiseksi ja määräyksen kudoksen näytteen ottamiseksi haudatusta vainajasta, jos:

1) vainajasta ei ole saatavilla aiemmin otettua kudoksen näytettä eikä hänestä ole aiemmassa tutkimuksessa saatuja tietoja; ja

2) tutkimusta ei voida tehdä elävästä henkilöstä tai näistä tutkimuksista ei voida saada riittävää selvitystä vanhemmuuskysymyksen ratkaisemiseksi.

Määräys haudan avaamiseksi osoitetaan sille, jonka ylläpitämälle hautausmaalle kyseinen vainaja on haudattu. Määräys kudoksen näytteen ottamiseksi osoitetaan sille terveydenhuollon toimintayksikölle, jonka alueella kyseinen hautausmaa sijaitsee.

9 §

Suostumuksen antaminen ja peruuttaminen

Tutkittava taikka 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hänen edunvalvojansa tai muu laillinen edustajansa voi peruuttaa annetun suostumuksen, kunnes tutkimuksen tulokset on lähetetty sen tilanteelle lastenvalvojalle tai määränneelle tuomioistuimelle. Suostumuksen peruuttamisesta tulee ilmoittaa tutkimuksen tekijälle viipymättä.

10 §

Kuuleminen

Ennen 4 tai 6—8 §:ssä tarkoitetun tutkimusmääräyksen antamista tuomioistuimen on varattava vanhemmuuden kumoamista tai vahvistamista koskevan asian asianosaiselle ja tutkittavaksi määrättävälle henkilölle tilaisuus tulla kuulluksi.

Jos tutkimus tehdään kudoksen näytteestä 5 §:n nojalla, haudatusta vainajasta 8 a §:n nojalla tai kadonneesta tai kuolleesta henkilöstä saatuja aiempia tutkimustuloksia käyttämällä 10 a §:n 2 momentin nojalla, tuomioistuimen on ennen tutkimusmääräyksen antamista varattava tilaisuus tulla kuulluksi muiden asianosaisten lisäksi sen henkilön aviopuolisolle tai leskelle sekä perillisille, josta näyte on otettu tai aiotaan ottaa. Jos kadonneelle henkilölle on määrätty edunvalvoja, myös tälle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Jos tutkimus tehdään haudatusta vainajasta 8 a §:n nojalla, tuomioistuimen on ennen tutkimusmääräyksen antamista varattava tilaisuus tulla kuulluksi myös sen haudan hautaoikeuden haltijalle, josta on kyse, ja sen hautausmaan ylläpitäjälle, jonka alueella kyseinen hautapaikka sijaitsee.

10 a §

Aiemmat tutkimustulokset

Jos 4—7, 7 a tai 8 §:ssä tarkoitettu tutkittava on kadonnut tai kuollut, tuomioistuimen tulee ennen tutkimuksen määräämistä tiedustella tutkimuksen tekijältä, onko tutkittavasta tehty aiemmin tutkimus tai onko sellainen parhaillaan tehtävänä. Tuomioistuimella on oikeus saada tieto salassapitosäännösten estämättä. Oikeus saada tieto tutkimuksen tekemisestä salassapitosäännösten estämättä on myös sillä, joka vanhemmuuslain mukaan voi ajaa kannetta vanhemmuuden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi.

Jos tutkimus on tehty 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen, lastenvalvoja voi tilata tai tuomioistuin voi määrätä tutkimuksessa käytettäväksi tutkittavasta aiemmassa tutkimuksessa saatuja tietoja. Jos aiempi tutkimus on tehty tutkittavan suostumuksella, tietoja aiemmasta tutkimuksesta voidaan käyttää, jos tutkittava antaa siihen uuden suostumuksen.

Tuomioistuimen tulee määrätä tutkimus tehtäväksi uudelleen, jos 4 §:ssä tarkoitettu tutkittava ei anna suostumustaan aiemmassa tutkimuksessa saatujen tietojen käyttöön tai jos tutkimus on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2013. Jos 4 §:ssä tarkoitettu tutkittava on kadonnut tai kuollut, tuomioistuin voi määrätä tutkimuksessa käytettäväksi aiemmassa tutkimuksessa saatuja tietoja siitä huolimatta, että aiempi tutkimus on tehty tutkittavan suostumuksella tai että tutkimus on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2013.

10 b §

Aiemmin otetut kudosnäytteet

Jos 4—7, 7 a tai 8 §:ssä tarkoitettu tutkittava on kadonnut tai kuollut, terveydenhuollon tai oikeuslääkinnän toimintayksiköltä voi salassapitosäännösten estämättä pyytää tietoa siitä, onko sen hallussa aiemmin otettua kudosnäytettä, josta tutkimus voidaan tehdä. Pyynnön esittäneen tulee pyynnön yhteydessä antaa selvitys siitä, että näytteen tutkiminen voi olla tarpeen vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista varten. Oikeus pyynnön esittämiseen on tuomioistuimella ja sillä, joka vanhemmuuslain mukaan voi ajaa kannetta vanhemmuuden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi.

11 §

Tutkimusmääräyksen antaminen

Ennen kuin tuomioistuin määrää tutkimuksen tehtäväksi 6, 7, 7 a, 8 tai 8 a §:n nojalla, sen on otettava yhteyttä tutkimuksen tekijään ja pyydettyä tutkimuksen tekijältä kirjallinen lausunto siitä, edistääkö tutkimus asian selvittämistä, sekä siitä, voiko tutkimuksessa tulla ilmi tutkittavan omaa tai hänen lapsensa syntyperää koskevia seikkoja. Lausunto on annettava tiedoksi tutkittavalle taikka 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hänen edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen.

12 §

Tutkimusmääräyksen noudattamatta jättäminen

Jos on todennäköistä, ettei tutkittava tai hänen laillinen edustajansa uhkasakosta huolimatta noudata 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua tutkimusmääräystä, tuomioistuin voi uhkasakon asettamisen sijasta määrätä, että tutkittava on tuotava näytteen ottamiseen ja että näyte saadaan ottaa vastoin hänen tai hänen laillisen edustajansa tahtoa. Ennen virka-apumääräyksen antamista tuomioistuimen tulee tehdä 10 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tiedustelu tutkimuksen tekijälle siitä, onko tutkittavasta tehty aiemmin tutkimusta. Jos aiempi tutkimus on tehty, sovelletaan tutkimusmääräyksen noudattamatta jättäneeseen tutkittavaan, mitä mainitussa pykälässä säädetään kadonneesta tutkittavasta.

13 §

Näytteen ottaminen

Elossa olevasta otetaan tutkimusta varten solunäyte suun limakalvolta, jollei verinäytteen ottamiseen ole erityistä syytä. Vainajasta, jota ei ole haudattu, näyte otetaan saatavilla olevasta kudoksesta. Haudatusta vainajasta otetaan luunäyte.

Verinäytteen ottaa siihen tarvittavan koulutuksen saanut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö terveydenhuollon toimintayksikössä. Luunäytteen ottaa sellainen laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on tarvittava osaaminen.

Tuomioistuimen määräämä muu kuin luunäyte otetaan terveydenhuollon toimintayksikössä. Näyte suun limakalvolta voidaan ottaa myös lastenvalvojan tai vanhemmuuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitetun Suomen edustustossa palvelevan henkilön valvonnassa. Lastenvalvojan valvonnassa näyte voidaan kuitenkin ottaa vain lastenvalvojan tilaamaa tutkimusta varten vanhemmuuslain 12 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

13 a §

Henkilöllisyyden todistaminen

Ennen näytteen ottamista tutkittavan on todistettava henkilöllisyytensä näytteenottajalle tai näytteenoton valvojalle henkilöllisyystodistuksen perusteella tai muulla tähän verrattavalla luotettavalla tavalla. Jos tutkimus tehdään vanhemmuuslain 29 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa siksi, että tulevien vanhempien henkilöllisyyttä ja perhesiteitä osoittavat asiakirjat ovat puutteelliset, näyte voidaan ottaa, vaikka tutkittavan henkilöllisyyttä ei ole voitu luotettavasti todeta.

13 b §

Näytteen ja näytteenottoasiakirjan lähettäminen

Jos tutkimusta varten tarvittavaa näytettä ei oteta lastenvalvojan valvonnassa, tätä tarkoitusta varten laadittu näytteenottoasiakirja on annettava näytteen ottavalle terveydenhuollon ammattihenkilölle tai näytteenottoa valvovalle edustustossa palvelevalle henkilölle.

Näytteen ottajan tai näytteenottoa valvojan lastenvalvojan tai edustustossa palvelevan henkilön on huolehdittava näytteenottoasiakirjan täyttämisestä. Hänen on huolehdittava siitä, että näyte otetaan 3 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tekijän ohjeiden mukaisesti ja että näyteputkeen merkitään näytteen antajan henkilötiedot. Näyte lähetetään viipymättä näytteenottoasiakirjan kanssa tutkimuksen tekijälle tämän ohjeiden mukaisesti.

Jos tutkimus tehdään 5 tai 7 a §:ssä tarkoitetusta kudoksenäytteestä, näytteenottoasiakirja on toimitettava näytteen hallussapitäjälle. Näytteen ottajan, näytteenoton valvojan tai hallussapitäjän edustajan on huolehdittava näytteenottoasiakirjan täyttämisestä. Näyte ja näytteenottoasiakirja on lähetettävä tutkimuksen tekijälle tämän ohjeiden mukaisesti. Lisäksi on annettava tieto siitä, mistä näyte lähetetään ja minne se tulee palauttaa, kun tutkimus on tehty.

16 §

Näytteen ottaminen tulevan tutkimuksen varalta

Tarvittavan koulutuksen saanut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö saa pyynnöstä ottaa näytteen 5 tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainajasta mahdollista tutkimusta varten ilman vainajan lesken ja perillisten suostumusta, jos pyynnön esittänyt antaa selvityksen siitä, että näytteen ottaminen voi olla tarpeen vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista varten. Oikeus pyynnön esittämiseen on sillä, joka vanhemmuuslain mukaan voi ajaa kannetta vanhemmuuden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu näyte saadaan hävittää, kun kaksi vuotta on kulunut sen ottamisesta, jollei näytettä hallussaan pitävälle sairaalalle, terveydenhuollon toimintayksikölle, tutkimuslaitokselle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle ole selvitetty, että vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista koskeva asia on vireillä tuomioistuimessa. Mainittua näytettä ei saa tutkia ilman vainajan lesken ja perillisten suostumusta tai tuomioistuimen antamaa määräystä.

17 §

Näytteen hävittämiskielto

Tuomioistuin voi sakon uhalla kieltää sairaalaa, terveydenhuollon toimintayksikköä, tutkimuslaitosta tai terveydenhuollon ammattihenkilöä hävittämästä 5—7, 7 a, 8, 8 a tai 16 §:ssä tarkoitettua henkilöstä muuten kuin tämän lain nojalla otettua näytettä. Kielto voidaan määrätä hakemuksesta, jos hakija antaa selvityksen siitä, että näytteen säilyttäminen voi olla tarpeen todisteiden saamiseksi sellaisessa vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista koskevassa asiassa, jossa hakija on asianosaisena tai jonka hän aikoo panna vireille. Hakemus on viipymättä annettava tiedoksi sille, jolle kieltoa haetaan. Kielto on tämän jälkeen väliaikaisesti voimassa, kunnes tuomioistuin on ratkaissut hakemusasian. Tuomioistuimen määräämä kielto on voimassa, kunnes vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista koskeva asia on lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu.

Jos vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista koskeva oikeudenkäynti ei ole vireillä, tässä pykälässä tarkoitetun kiellon antamista koskevan asian vireillepanoon ja käsittelyyn sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 8 lukua. Hakemus käsitellään siinä tuomioistuimessa, joka olisi toimivaltainen käsittelemään sen vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista koskevan kanteen, josta hakemuksessa on kysymys.

18 §

Oikeudenkäymiskaaren eräiden säännösten soveltaminen

Jos tutkittava on määrätty tuotavaksi näytteen ottamiseen, tuomisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen ja korvaamiseen sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 32 §:ää.

Käräjäoikeuden oikeudenkäynnin aikana tämän lain nojalla tekemästä ratkaisusta saa erikseen valittaa. Muutoksenhausta säädetään oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Hauta voidaan avata vasta, kun päätös haudan avaamisesta ja näytteenotosta on lainvoimainen.

19 §

Matka- ja toimeentulokustannusten maksaminen ennakolta

Jos tuomioistuin on määrännyt näytteen otettavaksi muusta kuin sellaisesta henkilöstä, joka on vanhemmuuden vahvistamista tai kumoamista koskevassa asiassa asianosaisena, tällä on oikeus pyynnöstä saada valtion varoista korvaus näytteen ottamista varten välttämättömistä matka- ja toimeentulokustannuksista. Tuomioistuin voi määrätä korvauksen suoritettavaksi etukäteen, jos tutkimukseen määrätty henkilö sitä pyytää.

20 §

Kustannusten maksaminen

Valtion varoista maksetaan korvaus:

- 1) 13 ja 14 §:ssä tarkoitetun näytteen ottamisesta sekä 11 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamisesta;
- 2) tuomioistuimen määräämän tai lastenvalvojan tilaaman tutkimuksen tekemisestä ja lausunnon antamisesta siitä;
- 3) 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antamisesta;
- 4) 8 a §:ssä tarkoitetun haudan avaamisesta näytteenottoa varten ja sen ennallistamisesta.

20 a §

Oikeus korvaukseen

Toisen palveluksessa olevan terveydenhuollon ammattihenkilön tai asiantuntijan korvaus maksetaan sille, jonka palveluksessa hän on. Toisen palveluksessa olevan oikeudesta saada itselleen korvaus on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään, määrätään tai sovitaan.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa korvaus maksetaan sille terveydenhuollon ammattihenkilölle tai asiantuntijalle, joka on tehnyt toimenpiteen tai tutkimuksen taikka antanut todistuksen tai lausunnon.

22 §

Taloudellisten menetysten korvaaminen

Jos tutkimus on määrätty tehtäväksi sellaisesta otaksutusta vanhemmasta tai tämän lähisukulaisesta, joka ei ole oikeudenkäynnissä asianosaisena, tutkittavalle taloudellisesta menetyksestä maksettavaan korvaukseen sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 65 §:ssä säädetään todistajalle maksettavasta korvauksesta.

23 §

Tutkimuksesta annettavan lausunnon sisältö

Tutkimuksen perusteella annettavassa lausunnossa on mainittava:

- 1) lausunnon antaja;
- 2) tutkimuksen tilannut lastenvalvoja tai määrännyt tuomioistuin;
- 3) näytteen ottaja, näytteenoton valvoja tai näytteen toimittanut hallussapitäjä;
- 4) keistä, missä ja milloin näytteet on otettu;
- 5) miten tutkittavan henkilöllisyys on todettu;
- 6) mikä näyte on otettu;
- 7) keiden välisen vanhemmuussuhteen tutkimisesta on kysymys;
- 8) käytetty tutkimusmenetelmä ja sen arviointiin mahdollisesti vaikuttavat tiedot;
- 9) periyymissäntöjen kannalta olennaiset tutkimustulokset;
- 10) olennaisista tutkimustuloksista periyymissäntöjen perusteella tehdyt päätelmät;
- 11) jos vanhemmuutta ei ole suljettu pois, tutkimustulosten tilastollinen arviointi, erityisesti vanhemmuusindeksi ja tutkimustulosten todistusvoima.

23 a §

Lausunto muiden lähisukulaisten tutkimisesta

Sen lisäksi, mitä 11 §:n 1 momentissa säädetään, siinä tarkoitettussa lausunnossa on mainittava:

- 1) lausunnon antaja;
- 2) lausunnon pyytänyt lastenvalvoja tai tuomioistuin;
- 3) keiden välisen vanhemmuussuhteen tutkimisesta on kysymys;
- 4) tutkittaviksi ehdotetut.

23 b §

Lausunnon lähettäminen ja tiedoksianto

Edellä 23 ja 23 a §:ssä tarkoitettu lausunto on sen valmistuttua toimitettava viipymättä sille, joka on tutkimuksen määrännyt tai tilannut. Edellä 23 a §:ssä tarkoitettun lausunnon tiedoksiannosta tutkittavalle tai hänen lailliselle edustajalleen huolehtii lausunnon pyytäjä.

24 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) näytteen ottamisesta, tutkittavalle annettavasta todistuksesta ja näytteen lähettämisestä maksettavasta korvauksesta;
- 2) tutkimuksen tekemisestä, tutkimuksen perusteella annettavasta lausunnosta ja sen lähettämisestä sekä 11 §:n 1 momentissa tarkoitettun lausunnon antamisesta ja lähettämisestä maksettavasta korvauksesta;
- 3) 8 a §:ssä tarkoitettun haudan avaamisesta näytteenottoa varten ja sen ennallistamisesta maksettavasta korvauksesta;
- 4) 1—3 kohdassa tarkoitettujen korvausten maksamiseen liittyvästä laskutusmenettelystä ja laskujen tietosisällöstä;
- 5) henkilöllisyyden toteamiseksi hyväksyttävistä asiakirjoista.

Oikeusministeriön asetuksella säädetään niistä tutkimukseen liittyvistä asiakirjoista, jotka annetaan asianomaiseen tarkoitukseen vahvistetuilla lomakkeilla. Terveystieteiden tutkimuslaitos vahvistaa käytettävien lomakkeiden kaavat.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025.

Helsingissä 21.12.2023

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Oikeusministeri Leena Meri